

Advies betreffende de jacht op houtduiven in het Vlaamse gewest

Nummer: **INBO.A.2010.197**

Datum: 20/07/2010

Auteur(s): Frank Huysentruyt, Jim Casaer

Contact: lon.lommaert@inbo.be

Kenmerk aanvraag: e-mail op datum van 14 juli 2010

Geadresseerden: Wouter Faveyts
Agentschap voor Natuur en Bos
Centrale diensten
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel
Wouter.faveyts@lne.vlaanderen.be

Cc: Carl De Schepper
carl.deschepper@lne.vlaanderen.be

AANLEIDING

Naar aanleiding van een klacht bij de Europese Commissie heeft DG Milieu Vlaanderen verzocht om toe te lichten hoe de jacht op houtduiven tijdens de overwinteringsperiode van houtduiven, meer bepaald in de maand februari, te rechtvaardigen valt in het licht van de bepalingen van de vogelrichtlijn.

VRAAGSTELLING

De Europese Commissie verwijst in haar vraag naar een studie van het INBO met betrekking tot houtduiven en de samenstelling van hun voorjaarspopulatie. (Huysentruyt e.a. 2009). Hieruit zou blijken dat in Vlaanderen

- 's winters tien keer meer houtduiven aanwezig zijn dan in de zomer;
- Het aantal houtduiven dat op het einde van de winter in België verblijft en door Vlaanderen trekt, in de tienduizenden loopt;
- De lentetrek van de houtduif loopt van februari tot en met april maar ernaar neigt steeds vroeger te beginnen;
- Minder dan 10% van de populatie op het einde van de winter behoort tot de lokale broedpopulatie.

Het ANB vraagt of het INBO dit kan bevestigen.

TOELICHTING

Vraag 1. Verhouding in het aandeel trekvogels t.o.v. standvogels voor houtduiven in Vlaanderen op het eind van de winter (februari)

In het geciteerde rapport van Huysentruyt & Casaer 2009 worden de resultaten gepresenteerd van een onderzoek dat zich richtte op het bestuderen van het terreingebruik van de verschillende duivensoorten in de West-Vlaamse groentestreek. Hiervoor werden tellingen uitgevoerd aan de hand van gestratificeerde punten. De stratificatie gebeurde op basis van zowel de oppervlakte aan groenten als bos die op bepaalde punten aanwezig was. Op deze punten werden vervolgens het aantal aanwezige (hout-)duiven maandelijks geteld. Deze aanpak leent zich daarom niet zonder meer voor een extrapolatie naar de **Vlaamse** schaal.

Mede daarom wordt in de geciteerde studie nooit een directe vergelijking tussen de zomer- en winterpopulatie gegeven. Met de nodige omzichtigheid kunnen de resultaten uit de studie toch worden gebruikt om een *schatting* van de winter/zomerverhouding van de houtduivenpopulatie *in de bestudeerde regio* te maken. Daarbij blijken de resultaten toch sterk te verschillen van de 1 op 10 verhouding die, sinds het verschijnen een natuurland/vogelbescherming persbericht van 23 februari 2010, veelvuldig foutief wordt overgenomen (website Natuurpunt, 2010).

De studie doet, zoals vermeld, immers geen uitspraak over absolute aantallen houtduiven en geeft enkel geobserveerde aantallen per maand op vaste locaties weer. Enkel wanneer de in de studie vermelde gemiddelde *geobserveerde* densiteit van Juni 2008 met deze van Januari 2009 wordt vergeleken (0,28 t.o.v. 2,51 duiven/ha) wordt een verhouding van 1 op 9 gevonden (Huysentruyt & Casaer 2009). Hierbij wordt echter voorbijgegaan aan het feit dat het hier *geobserveerde* densiteiten betreft. Een vergelijking van de *gemodelleerde* densiteiten, waarbij een correctie voor zichtbaarheid werd doorgevoerd, toont een maximale zomer/winterverhouding (*in casu* Juli 2008 - Januari 2009; 0,31 t.o.v. 2,50) van 1 op 8 (Huysentruyt & Casaer 2009). Wanneer daarenboven de gemodelleerde cijfers voor februari (1,77) worden genomen, het moment waarop de gecoördineerde bejaging in 2010 plaatsvond, blijkt deze verhouding nog slechts 1 op 6 te bedragen.

Daarenboven (niet vervat in de modellering) komt dat in de zomermaanden veel vogels op het nest aanwezig zijn waardoor minder houtduiven op de velden kunnen worden

waargenomen (Huysentruyt & Casaer 2009). De geobserveerde densiteiten in deze maanden zijn dus zeker geen absolute maat voor de aanwezige densiteiten en geven enkel een beeld over de aantallen uitvliegende houtduiven. De reële densiteiten in deze maanden liggen ongetwijfeld hoger. Tenslotte moet erop worden gewezen dat de stijgende geobserveerde densiteiten in de maanden augustus tot september het gevolg zijn van het uitvliegen van juveniele vogels en voorheen broedende ouderdieren, en niet van aankomende trekvogels. Dit zijn dus allemaal vogels die deel uitmaken van de plaatselijke zomerpopulatie. Daarom wordt voor het bepalen van een meer correcte verhouding tussen zomer- en winterdensiteiten beter uitgegaan van de dichtheden die in september worden opgetekend (0,79). Dit cijfer komt ook in grote mate overeen met de dichtheden die na de terugtrek in april worden opgetekend (0,83).

Voor een goede schatting van de werkelijke verhouding tussen de broedpopulatie en trekvogels op het eind van de maand februari binnen de bestudeerde regio moet dus de gemodelleerde dichtheid van september met deze van februari worden vergeleken. In een verhouding die voor 2008/2009 in de bestudeerde regio 0,79 op 1,77 bedroeg moet deze verhouding dus eerder in de buurt van 1 op 2 tot 2,5 worden geschat.

Vraag 2. Aantallen houtduiven dat op het einde van de winter in België verblijft en door Vlaanderen trekt

Over het aantal (buitenlandse) houtduiven dat op het einde van de winter **in België** verblijft kan de studie door Huysentruyt & Casaer (2009) geen uitspraak doen. Voor een schatting van de verhoudingen trekvogels/standvogels **in Vlaanderen** verwijzen we naar deelvraag 1. Rekening houden met een schatting van 54.000 tot 232.000 Vlaamse broedparen (Huysentruyt et al. 2008) levert dit, onder de hierboven beschreven verhoudingen inderdaad aantallen op van meerdere tienduizenden houtduiven in Vlaanderen op het einde van februari.

Een inschatting van de aantallen houtduif die door Vlaanderen trekken is zeer moeilijk te maken. Van de houtduiven uit de Baltische staten en Fennoscandië (ca. 2.000.000 broedparen) is gekend dat ze in het najaar een Noord-Atlantische vliegroute, langs de kusten van de Baltische Zee en de Noordzee, volgen, terwijl Oost-Europese vogels een meer continentale vliegroute volgen (Sruoga et al. 2005). Bij de terugtrek in het voorjaar worden echter in verhouding tot 80 keer minder trekkende houtduiven boven Vlaanderen vastgesteld (Waanders & Troost 2008 in Huysentruyt et al. 2008). Het veel lagere aantal doortrekkers in het voorjaar ten opzichte van het najaar is waarschijnlijk het gevolg van een combinatie van factoren zoals wintersterfte, een meer oostelijke terugtrekroute en een gemiddeld hogere vlieghoogte in het voorjaar waardoor veel vogels nauwelijks zichtbaar zijn vanaf de grond (Linnartz 2002). Dit maakt het onmogelijk om de aantallen vogels die door Vlaanderen trekken in te schatten. Daarenboven is het niet geheel duidelijk wat wordt bedoeld met vogels die door Vlaanderen trekken. Een groot aantal houtduiven vliegt Vlaanderen immers hoog over zonder er ooit neer te strijken.

Vraag 3. Situering van de voorjaars trek van houtduiven in Vlaanderen

De voorjaars trek bij houtduiven in Vlaanderen vindt, in kleine waargenomen aantallen, vooral plaats in de maand maart. Dit blijkt uit Belgische trekgegevens (Troost & Waanders 2010). Uit die gegevens blijkt dat ook in februari al een deel van de voorjaars trek plaatsvindt en dat in april bijna geen trekkende houtduiven meer worden waargenomen (Troost & Waanders 2010). Ook de telgegevens uit de studie door Huysentruyt & Casaer (2009) tonen de sterkste daling in aantallen tussen eind februari

en eind maart en in mindere mate tussen eind maart en eind april. Samenvattend kan worden gesteld dat vooral maart en in iets mindere mate februari de belangrijkste maanden zijn waarin de sterk gefaseerde voorjaars trek bij houtduiven plaatsvindt.

Vraag 4. Aandeel houtduiven van de Vlaamse populatie dat op het einde van de winter tot de lokale broedpopulatie behoort.

Hiervoor verwijzen we opnieuw naar deelvraag 1 waarin we stelden dat de verhouding standvogels/trekvogels voor 2008/2009 in de bestudeerde regio in de buurt van 1 op 2 tot 2,5 moet worden geschat.

Dit zorgt ervoor dat, voor wat de bestudeerde regio betreft, Het aandeel houtduiven dat eind februari tot de lokale broedpopulatie behoort tussen de 28 en 33% moet worden geschat.

CONCLUSIE

1. Verhouding standvogels/trekvogels bij houtduiven in Vlaanderen eind februari

Deze verhouding kan op basis van de bestaande gegevens moeilijk worden ingeschat voor de Vlaamse schaal. Voor wat het studiegebied betreft dat in de studie door Huysentruyt & Casaer 2009 werd beschreven bedroeg deze verhouding op het einde van februari 2009 ongeveer 1 standvogel op 2 tot 2,5 trekvogels.

2. Aantallen houtduiven dat op het einde van de winter in België verblijft en door Vlaanderen trekt

*Op het einde van de winter verblijven **in Vlaanderen** meerdere tienduizenden trekkende houtduiven.*

Een inschatting van de aantallen houtduif die door Vlaanderen trekken kan op basis van de bestaande gegevens niet worden gemaakt. Wel zijn deze aantallen veel lager dan de aantallen houtduiven die in het najaar over Vlaanderen trekken als gevolg van een combinatie van factoren zoals wintersterfte, een meer oostelijke terugtrekroute en een gemiddeld hogere vlieghoogte (Linnartz 2002).

3. Situering van de voorjaars trek van houtduiven in Vlaanderen

Voor maart en in iets mindere mate februari zijn in Vlaanderen de belangrijkste maanden waarin de sterk gefaseerde voorjaars trek bij houtduiven plaatsvindt.

4. Aandeel houtduiven van de Vlaamse populatie dat op het einde van de winter tot de lokale broedpopulatie behoort.

Voor wat de bestudeerde regio betreft, moet het aandeel houtduiven dat eind februari tot de lokale broedpopulatie behoort tussen de 28 en 33% worden geschat.

REFERENTIES (publicaties, databanken, websites)

Huysentruyt, F., Dochy, O. & Casaer, J. 2008. Duiven in een West-Vlaamse context. Deel 1: literatuuronderzoek en hypothesen. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. INBO.R.2008.43. 59 pp.

Huysentruyt, F. & Casaer, J. 2009. Duiven in een West-Vlaamse context. Deel 2: veldonderzoek. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. INBO.R.2009.13. 90 pp.

Linnartz L. 2002. Houtduif (*Columba palumbus*). In: LWVT/SOVON. Vogeltrek over Nederland 1976-1993. Schuyt & Co, Haarlem. p. 166-167.

Sruoga A., Butkauskas D., Svazas S., Bea A. & Mozaliene E. 2005. Identification of flyways of woodpigeon (*Columba palumbus*) in Europe by using genetic methods. Acta Zoologica Lituanica, 15:248-253.

Troost G. & Waanders J. 2010. trektellen.nl, internationale database voor vogeltrektellingen en ringvangsten.

http://www.natuurpunt.be/nl/natuurbehoud/natuurbeleid/houtduivenweekend-niet-opportuun_1809.aspx